

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Данько-Сліпцової Анни Анатоліївни
«Політико-комунікаційні процеси формування сучасного інформаційного
суспільства»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук
за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Актуальність обраної теми.

Актуальність проблематики політико-комунікаційних процесів формування сучасного інформаційного суспільства, на думку авторки, зумовлена інтенсивним розвитком політичних і соціальних комунікацій, політичних технологій та значним їх впливом на формування громадської думки.

Революційні події 2003-2004 та 2013-2014 років в Україні, відсутність комплексних розвідок актуалізували дослідження політико-комунікаційних можливостей застосування сучасних методів та засобів роботи нових медіа у контексті суспільно-політичних відносин на основі модерних інформаційно-комунікаційних технологій.

Ступінь обґрунтованості, достовірність і новизна наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Вирішення актуальних проблем, покладених в основу дисертаційного дослідження, логічно зумовлює його мету, в якості якої обрано з'ясування особливостей політико-комунікаційних процесів формування сучасного українського інформаційного суспільства, зокрема, в контексті еволюції системи і засобів масової комунікації (с. 21).

Реалізація мети дослідження передбачає розв'язання наступних завдань: 1) систематизувати наявні теоретико-праксеологічні напрацювання вітчизняних і закордонних учених у сфері дослідження проблематики становлення сучасного інформаційного суспільства, провідних теорій політичних та масових комунікацій; 2) концептуалізувати та виокремити методологію і методи, необхідні для реалізації дисертаційного дослідження; 3) визначити особливості становлення та розвитку сучасних масових політичних комунікацій у системі суспільно-політичних відносин в умовах формування інформаційного суспільства (на прикладі України); 4) дослідити особливості впливу засобів масової комунікації на суб'єктів політики в сучасних

умовах у зв'язку з новими викликами політичного, соціального, глобального характеру та використання нових інформаційно-комунікаційних технологій; 5) проаналізувати особливості становлення нових медіа, зокрема, Інтернет-телебачення, Інтернет-радіо, соціальних мереж і мобільного зв'язку та оцінити перспективи формування єдиного мультимедійного політико-комунікаційного простору в умовах формування інформаційного суспільства; 6) окреслити особливості становлення і еволюції системи політичних комунікацій України в сучасних умовах та перспективи використання потенціалу нових мультимедіа для протидії російській інформаційній агресії (с. 22).

Об'єктом дослідження визначено систему політичних комунікацій в умовах формування українського інформаційного суспільства. Предмет дослідження – політико-комунікаційні інститути і процеси формування сучасного українського інформаційного суспільства (с. 22).

Використання широкої теоретико-методологічної бази, зокрема загальнологічних, емпіричних, синергетичного, системного методів, методу контент-аналізу і кейс-методу (с. 23) дозволило здобувачці сформулювати низку теоретичних положень і висновків, вартих наукової новизни.

Авторське комплексне дослідження розвитку системи політичних комунікацій дозволило з'ясувати, що для сучасних дослідників політична комунікація не є особливим феноменом політики, її доцільно розглядати в контексті масових комунікацій та синергії різних видів комунікацій з нелінійним характером розвитку, які реалізуються у вигляді мультимедіа з несиметричними компонентами передачі інформації (текст, зображення, звук, відео) (с. 66-87).

Авторка дисертаційного дослідження стверджує, що національна модель інформаційного суспільства формувалась нелінійно на засадах олігархічного лібералізму, свідченням чого є зміст, спрямованість і форми реалізації політичної комунікації. Тому в системі політичної комунікації відсутній налагоджений інформаційний обмін між політичною системою, її інститутами та суспільством, нерозвинуті структури громадянського суспільства, здатні оцінити і визначити якість політичної комунікації, виявлено недосконалість законодавства в сфері регулювання політичної комунікації, прослідковується економічна залежність ЗМІ від держави та політико-фінансових груп (с. 30-46).

З'ясування особливостей модернізації традиційних засобів масової комунікації в умовах нових суспільних викликів стало підставою для висновків про знаковий етап

вибуху нових технологій в Україні після Революції Гідності – розширення рамок мовлення, проникнення ЗМК в соціальні мережі, і формування гібридної системи політичної комунікації (с. 143-156).

Застосування нових методологічних підходів до дослідження комунікативних процесів в нових медіа, що характеризуються принципово і якісно новими зв'язками між суб'єктами і об'єктами політики, дало можливість Данько-Сліпцовій А. А. дослідити специфіку впливів нових медіа на суспільну свідомість в умовах формування сучасного інформаційного суспільства, комплексно проаналізувати процеси трансформації політичних комунікацій у соціальних медіа в контексті ефективного впливу на електорат (с. 142-173).

Дисертантка дослідила трансформацію соціальних мереж у нові медіа, що стали масовими та загальнодоступними альтернативними каналами політичної комунікації, здатними істотно впливати на формування і розвиток нових систем та технологій політичної мобілізації суспільства (с. 163-169).

А. А. Данько-Сліпцова уточнила характерні ознаки та особливості еволюції системи масових політичних комунікацій в сучасних умовах, вказавши на здатність і традиційних, і нових медіа оперативного висвітлення подій, що дозволило збільшити/зберегти свою аудиторію. Проте нестача часу для обробки інформації відобразилось на якості мовлення (с. 155-161).

У роботі уточнено функції інформаційно-комунікаційних структур і процесів в умовах формування сучасного інформаційного суспільства, а саме: можливість створення контенту відео без використання спеціальних телевізійних камер, лише з допомогою додатків соціальних мереж, що збільшило потік інформації та можливості її обробки (с. 132-136).

Структура дисертації Данько-Сліпцової А. А. відповідає логіці дослідження, її меті та завданням.

У вступі сформульовано актуальність дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету та завдання, обґрунтовано теоретико-методологічну основу дисертації, її теоретичне та практичне значення, а також представлено основні пункти наукової новизни (с. 19-28).

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження особливостей політико-комунікаційних процесів формування українського інформаційного простору» здійснено аналіз наукових праць, присвячених

проблематиці інформаційного суспільства та глобального інформаційного простору, а також окреслено методологію дослідження.

Авторка проаналізувала зміст і сутність категорії «інформаційне суспільство», ґрунтуючись на підходах застосування нових технологій, сфери зайнятості населення та географічному принципі; категорії «політична комунікація», звернула увагу на розмежування в світовій практиці термінів «інформаційне суспільство» та «суспільство знань».

Специфіка даної роботи і потреба комплексного та міждисциплінарного аналізу теми зумовили синергетичне використання різноманітних підходів та методів дослідження: експертні опитування, лабораторні та польові експерименти, спостереження, факторний, кореляційний, латентно-структурний аналіз, контент-аналіз, кейс-метод.

У другому розділі «Політичні комунікації в системі суспільно-політичних відносин» акцентовано увагу на формуванні політичних комунікацій в сучасному українському суспільстві та їх взаємовпливі і взаємозалежності із засобами масової комунікації, зокрема розглянуто періодизацію науки про політичні комунікації, суспільно-політичне значення ЗМК, особливості забезпечення доступності та відкритості політичної інформації та маніпулятивних впливів суб'єктів комунікації (підміна експертів, зрежисовані аплодисменти, використання псевдовалідних опитувань).

У третьому розділі «Еволюція системи масових комунікацій в умовах формування інформаційного суспільства» увагу авторки зосереджено на проблематиці масових політичних комунікацій в умовах соціально-політичних перетворень в Україні. Зокрема, проаналізовано процес трансформації нових медіа в контексті чотирьох етапів: 1) «старі ЗМІ, нова політика»; 2) «нові медіа 1.0»; 3) Web 2.0; 4) Web 3.0.

Здобувачка звертає увагу на можливі небезпеки використання нових медіа для політичних комунікацій, пов'язаних з розголошенням персональних даних і викраденням персональних акаунтів, та переваги використання нових медіа як каналу політичної комунікації між урядом і громадянами (формування довіри громадськості до влади, фінансова економія, тестування політичних сенсів, налагодження комунікації в кризові періоди).

Основні результати дисертаційного дослідження представлені у висновках, які відповідають сформульованій меті та завданням, є повними, обґрунтованими та логічно послідовними (с. 177-184).

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях.

Головні положення та результати дисертаційного дослідження Данько-Сліпцової А. А. доведені до відома наукової спільноти, що підтверджено їх публікацією у фахових виданнях та апробацією на наукових заходах. Зокрема, за темою дослідження автором одноосібно було підготовлено сім публікацій у фахових наукових виданнях з політичних наук.

Апробація результатів дослідження відбувалася в процесі обговорення та виступів на засіданнях кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та комунікацій, кафедри журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (м. Київ), міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Структура дисертації А. А. Данько-Сліпцової адекватно віддзеркалює логіку розв'язання поставлених мети та завдань роботи і складається із вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел з 279 найменувань та додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 165 сторінок. Дисертація відповідає вимогам державного стандарту, зокрема, пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами) та відповідає паспорту обраної спеціальності (23.00.02 – політичні інститути та процеси).

Текст автореферату відповідає змісту дисертації, повністю відображає логіку дослідження, його основні результати та пункти наукової новизни. Автореферат оформлений відповідно до всіх вимог державного стандарту.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження, рекомендації щодо їхнього використання.

Висновки та результати роботи можуть бути використані при розробці освітньої програми за напрямом підготовки «Політологія», у викладанні навчальних дисциплін «Політична комунікація», «ЗМІ і політика», «Політичний менеджмент», «Новітні медіа», «Політична журналістика», «Політичний консалтинг», «Виборчі

технології» тощо; при написанні підручників та навчально-методичних посібників. Проблематика дослідження є цікавою для політиків, політтехнологів, журналістів, політичних консультантів, політичних експертів та фахівців з медіа комунікацій.

Зауваження до змісту наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію Данько-Сліпцової А. А., разом із тим слід висловити деякі критичні зауваження і міркування з приводу ряду її положень.

1. Виходячи з тексту роботи, не до кінця зрозумілою видається позиція авторки стосовно розвитку нових медіа в Україні в період Революції Гідності 2013-2014 років: завдяки існуючим медіа Революція стала можливою чи медіа почали активно розвиватись в результаті подій на Майдані? (с. 126-128)

2. На нашу думку, в роботі недостатньо чітко окреслені хронологічні рамки дослідження. У зв'язку з цим виникає запитання: чому авторка особливу увагу звертає виключно на період 2013-2014 рр. (Революція Гідності) та 2019 р. (вибори Президента України)?

3. У розділі I «Теоретико-методологічні засади дослідження особливостей політико-комунікаційних процесів формування українського інформаційного простору» та розділі II «Політичні комунікації в системі суспільно-політичних відносин» доцільно більш чітко розмежувати теоретико-методологічну та практичну частини дослідження.

4. У роботі часом превалює публіцистичний стиль викладу матеріалу.

Загальний висновок.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що запропонована до розгляду дисертація є самостійним та оригінальним дослідженням, яке повною мірою демонструє професійно-наукову зрілість та методологічну грамотність автора. Висловлені зауваження не носять принципового характеру і не применшують значимості роботи дисертанта, а лише пропонують можливі шляхи розвитку та вдосконалення досліджуваних проблем. Виходячи з тексту дисертації та висновків до роботи, які були широко апробовані в значному науковому доробку, вважаємо, що дисертація «Політико-комунікаційні процеси формування сучасного інформаційного суспільства» носить оригінальний, самостійний та завершений характер і відповідає вимогам пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами) та паспорта обраної спеціальності, а її авторка Данько-Сліпцова Анна Анатоліївна

заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент:

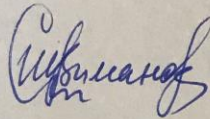
кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін

Львівського державного університету

фізичної культури

імені Івана Боберського

Шиманова-Стефанишин О. В.

Проректор з наукової роботи та зовнішніх зв'язків

Львівського державного університету

фізичної культури

імені Івана Боберського

проф. Вовканич А. С.